

२२४२

अमरकोशः

अमरसिंहविरचितः

१५

२६ (४)

तदनं वीतंभस्यकरणं बंधनेमगपाक्षिणां उन्नायः कूटयंत्रस्यादागुणमृगबंधिनी शुल्बंवरा
टकस्त्रीतुरज्जुस्त्रिषुवटोगुणः उद्घाटनं घटीयंत्रशालिलोद्धारनं प्रहे पुंसिवेमाकामदंडः सूत्र
गितरितंतवः वारिण्यतिस्त्रियौतुल्यं पुस्तलेख्यादिकर्मणि पांचालिकापुत्रिकास्यादस्त्रदंता
दिभिः कृता पिटकः पेटकः पेटा मंजूषाथविहंगिका भारियष्टिस्तदलम्बिशिखंकाचोथ
पादुका पादरूपातः स्त्रोसैवावुपदीनापदापता नष्ट्रीवध्रीवरंस्यादश्वादेस्ताडनीकशा चांडालि
कातुकुंडोलवीणा चांडालवल्लकी नाराचीस्यादेवषणि काशा रास्तुनिषकः कषः उश्चनः पत्र
परशु रोषिकातूलिकासमे त्रैजसावर्त्तिनीमूषाभस्त्राचर्मप्रवेणिका आस्फोटनीवेधानिका

त्रा

अमर

७१

कृपाणीकर्त्तरीसमे वृत्तादनो वृत्तभेदीदंकः पाषाणारारणः ककचोस्त्री परपत्रमाराचर्मप्र
भेदिका शर्मनीस्थूणामप्रतिमाशिल्पकर्मकलादिकं प्रतिमानं प्रतिविम्बं इतिमाप्रतिपातना
प्रतिष्ठायाप्रतिकृतिरर्चाप्रतिनिधिरूपमोपमानं स्यात् चाच्यलिंगाः रसमस्तुल्यः शदृशः
सरशः सदृक् साधारणः समानश्च स्युस्तत्तरपदेत्वमी निभसंकासनोकारः प्रतीचाशोयमां
दयः कर्मरायोनुविधाभूत्याभूतयोभर्मवेतनं भरतपंभरांमूल्यं निर्वेशः परा इत्यपि सग्राह
लिप्रियाललापरिस्तुदरणात्मजा गंधोन्नमाप्रसन्नैराकादंवर्षः परिस्रुता मदिराकस्यमद्ये
चाप्पवदंशस्तुभक्षरां सुपानं मदस्थानं मधुवारामधुक्रमाः मध्वासवोमाधवकोमधुमाध्वीकम

राम

७१

द्वयोः मेरेवमासवः सिंधुर्मेदको जगलः समौ संध्यानं स्यादभिषक् किं न्वपुंसि सुनप्रहः का
रोत्तमः सुरामंडः आपानं मानगोषिका चषको स्त्रीपानपात्रं शरकोप्यनुतषणं धूर्तो द्वा दे
वीकितवोऽक्षधूर्तो द्युतं कृत्स्नमाः स्युल्लग्नकाः प्रतिभुवः सभिका द्यूतकारकाः द्यूतोऽस्त्रियामस
वती केतवंपरा इत्यपि पणोत्सेषु ग्लहोत्तास्तु देवतापाशकाश्च ते येरिणायस्तु स्वाहिणां समं
तान्नपनिस्त्रियां अष्टपदंगरिफलं प्राणिद्युतं समापयः उक्ताभूरिप्रयोगत्वादेकस्मिन् येत्र
योगिकाः तद्धर्मादन्यतो वृत्ताकृष्टाः लिंगतरेयिते इति शब्दवर्गः इत्यमरसिंहकृतौ नामलि
गानुशासने भूमिकांगे द्वितीयोऽयं सांगत्यसमर्थितः द्वितीयो भूकांडः समाप्तः ॥ ८३ ॥ २॥

अमर

७२

विशेष्यनिष्ठैः संकीर्तनार्थैरव्ययैरपि संगदि संग्रहैवर्गादि संज्ञैः समान्येवर्गसंज्ञयाः ।
स्त्रीसाराद्यैर्यदिशेष्ययाद्यः प्रस्तुतं पदैदगुणद्रव्यक्रियाशब्दास्तथास्युत्तस्यभेदकाः २ सकृ
ती पुन्यवान्धन्योमहेष्टमुमहाशयः हृदयालुः सुहृदयोमहोत्साहोमहोद्यमः ३ प्रवीरोनिपुणा
भिज्ञविज्ञानिस्मोतसौक्ष्मिताः वैज्ञानिकः कृतमुखः कृतीकुशल इत्यादि ४ पूज्यः प्रतीत्यः शंप्रती
त्सः शंशयिकः शंशयायन्नमानसः दक्षिणीयोदक्षिणाहस्तत्र दक्षिण इत्यादि ५ पूर्वदान्यस्थ
लस्यरान शौगवरुप्रदे जैवातुकः स्यादायुष्मानंतवारिणस्तु शस्रवित् ६ परिक्षकः कारुणिको
वरदास्तुसमर्द्धकः रुर्धमानोचिकुर्वीणः प्रमनाहृष्टमानसः ७ दुर्मेनाविमताअनर्मनास्यादुत्क

राम

७२

उन्मनाः दक्षिणेश्वरलोदारौ सुकलोदानभोक्तारि ८ तत्परिप्रसिताशक्ताविद्यार्थोद्युक्तउत्सुकः
प्रतीतेप्रथितख्यातविश्रुताः ९ गुणैः प्रतीतेतुकृतलक्षणादितलक्षणादभ्युपगम्य आठ्योधानो
स्वामीलीश्वरः पतिरीशिता १० अधिभर्तापिकोनेताप्रभुः परिधिपः अधिकर्षिः समक्षः स्या
त्कुटुंबव्यापृतस्तुयः ११ स्यादभ्यागारिकस्तस्मिन्पाधिश्चपुमानयम् वरंगरूपोपेतोयः सिंहसं
हननोहिसः १२ निर्दोष्यकार्यकर्तायः सपन्नः सत्वसंघदा अवाचिमुकोयमनोजयस्तुः पितृस
न्निभः १३ सकृत्पालं कृतांकन्यां योददति सकुकुदः लक्ष्मीवान् लक्ष्मणाः श्रीलः श्रीमान् स्त्रियस्तुव
त्सलः १४ स्यादपालुः काहणिकः कृपालुसुरतः समाः स्वर्तत्रोपायतः स्वैरीस्रष्ट्रोनिरविग्रहः १५ पर

अ० को०

७३

तंत्रः पराधीनः परवान्नयावानपि अधिनोनिघ्नश्चातो घृस्वच्छंदो गृह्यकोप्यसौ १६ खलपूः स्याद्
हृकरो दीर्घसूत्रश्चरक्रियः जलमोः समीक्षकारी स्यात्कुंदो मन्दः क्रियासयः १८ कर्म समोलं
कर्मोपाः क्रियावान्कर्मसूयतः सकामः कर्मशीलोयः कर्मशूरस्तु कर्मरुः १९ कर्मण्यभुक्कर्मकर्मरुः
कर्मकारस्तु तक्रियः अपस्नातो मृतस्त्रातः आमीषालीलु शोष्कलुः १९ दुभुक्षितस्यात्तु धितो जिघ्र
त्सुरशनायितः परान्नः परपिंडादो भक्षको घृस्मरो परः २० आद्युनः स्याद्दौदरिको विजिगीषाविव
र्जिते उभोत्वात्मभारि कुक्षिभरि स्वोदरपूरके २१ सर्वान्नीरस्तु सर्वान्नभोजी गृध्रस्तु गर्धनः लुब्धो
भिलाषुकस्तु स्फुक् समोलोलुपलोलुभो २२ सोन्मादस्तु न्मदिष्टु स्यादविनीतः समुद्धतः मत्तेशो

एम

७३

डोल्कटसौवाः कामिकेकमुतानुकः २५ कंमः कामयितीभीकः कमनः कामनोभिकः वेश्यायतिर्भु
जंगस्यातिवगिः पल्लविकोविटः छेदेविदग्धे व्यसनेपरिभद्रउपलम्बे विधेयोवचनग्राहि
वचनेस्थितश्चाश्रयः वत्सः प्रणोयोनिभृतविनितप्रश्रिताः समाः धृष्टेधम्पुवियादलश्चप्रगल्भ
प्राप्तिभान्विते २५ स्यादधृष्टे लुशालोनोविलसोविस्मयान्वितेः अधीरेकातरस्वस्तभीरुस्तेभीरु
भीलुकाः २६ आसम्पुशशंश्चिन्मिगृहायालुर्गृहंतरि श्रद्धालुः श्रद्धयायुक्तः यतयाउत्सुपात
के २७ लल्लाशौलोपत्रपिस्सुर्वदारुपिवादके शरारुधनुकोहिंसः स्यात्तुवर्धिस्सुवर्धनः २८
उत्पतिस्सुत्पतिताले करिस्सुस्तुमंडितः भूस्सुर्भविस्सुर्भवितावर्त्तिस्सुर्वर्त्तेनः समो निराकरि

अमर

७४

सुसिन्धुः स्यात्सांद्रः स्निग्धः सुमेदरः ज्ञातानुविदुरो विंदुर्विकाशिलुविकस्वरः ३० विसृत्व
रो विसृमरो प्रसीरीच विसारिण सहिष्णुः सहनः क्षंतानिति स्मृकमिना क्षमि ३१ क्रोधनो म
र्षताः कोपिचंडः स्तब्धं तकोपनः जागरूको जागरिता घृणिति प्रचलामितः ३२ स्वप्रकशया लुनि
इत्नु निद्रा शयितौ समौ पराङ्मुखः पराधोनः स्यादवाङ्मुघो मुखः ३३ देवानं चति दैवउपड
विश्रुधुड विष्णुगंधति यः सहं धति सधुड सतिर्यङ् यस्तिरो चति ३४ वेदो विदो विदो वक्ता वागीशो
वाक्पतिः समौ वाचो युक्तपदुर्वाग्मी वावदुकश्च वक्तरि ३५ स्याजल्पकस्त्रिवाचालो वाचाटो बहु
गर्हवाक् दुर्मुखे मखरा बहुमुखो श्लक्ष्णप्रियंचदे ३६ लोहलः स्यादस्पृष्टवाक् गर्हवादी तुक्

राम

७४

६६: समौकुवादकुचरोस्पादसौम्यस्वरेश्वरः रवणः शब्दोनां दीवादीनां दीकारः समौ ज
ओज्ञोः एदुमुकस्तुवक्तुं श्रोतुमशिक्षते तुस्मीशीलः स्तुत्तुस्मीकोनग्नोवासः दिगंबरः निष्का
मितोवकृष्टः स्पातश्चपध्वस्तुधिकृतः ३९ आत्तवर्गोभिभुतस्वादपितः साधितः समौ अधि
क्षिप्तः प्रतिक्षिप्तोवधेकीलिसंयतो ४० आपन्न आपन्नास स्पात्कादिशीकोभयदुतः आत्ता
रितः क्षारितोभिश्चक्षेसंकुसिकोस्थिरे ४१ वसनात्तोपरतोदौविहसव्याकुलोसमौ विक्रवो
विकलः स्पात्तुविवशोरिष्टदुष्टयोः ४२ कश्यपः कशाहंसन्नधेत्वाततायोवधोयते दृष्टेत्वक्षि
गतोवधः शौर्वधेद्युमौसमौ ४३ विष्णोविषेणयोवधोमुशल्पोमुशलोनयः शिशिरानो

अमर

७५

कृष्णकर्मोचपलः श्वकुरः समो ४४ दोषैकदक्युरोनागीनिकृतः स्वनृजुः शठः कर्णोजपः सचक
स्यात्तिशुनो दुर्जनः खलः ४५ नशंसो घातकः कुरुः पापो धूर्तस्तुवंचकः अज्ञेमुदयथाजात
मूर्खवैधेयवालिशः ४६ कदर्यैकपराः क्षुद्रकिंपचानमितंपच निस्वस्तुदुर्विधोरीनोररि
द्रोदुर्गतोपिसः ४७ वनीयकोपाचनीकोमार्गणोपाचकार्थिनो अहंकारान्वितो हंयुः शुभंयुस्तु
शुभान्वितः ४८ दिव्योपपादुकादिव्यानृगवाद्याजरायुजाः स्वेदजाः कृमिदंशाद्याः पक्षिसर्पाद
योडजाः ४९ उद्भिदस्ततुल्लाघा उद्भि उद्भिघदद्भिदं सुंदरं रुचिरं चारु सुषुमंसाधुशोभनं ५०
कांतं मनोरमं रच्यं मनोज्ञं मंजुलं तदासेचनं कंतप्रेनी स्यंतो यस्य दर्शनात् ५१ अभीष्टेभी

रम

७५

स्मितं हृद्यं दयितं वल्लभं प्रियं निकृष्टप्रतिकृष्टार्थाः रेफयो व्यावमाधमाः ५२ कुप्यं कुल्लिताव
च खेटगर्धराकाः समाः मलो मसंतुमलिनं कच्चरं मलदुरितं ५३ पूतं पवित्रं मेध्यं च विघ्नं तु
विमलात्मकं निरिक्तं शोधितं मृत्युनिःशोध्यमनवस्तरं ५४ असारं फलं शुभं च वशिकं तु छरि
क्तं क्लीबे प्रधानं प्रमुखं प्रचेकानुत्तमोत्तमाः मुखं चर्यं वरेण्यं प्रवहो न परार्थं वत् पूर
ध्यो ग्रहा ग्रहरा प्राग्याग्या ग्रीयमग्निं श्रेयाश्चैव पुष्कलः स्यात्सत्तमः श्रुतिशोभने
स्युत्तरं यदेव्याद्युपुंगवर्षभकुंजराः सिंहशादूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्चगोचराः अप्रा
ग्यदयतो नेह प्रधानो यस्य स जने विशंकटं पृथुवहद्विशालं पृथुलं महत् तद्रोरविपुलं

अमर

७६

पीनं पीत्रीतुस्थूलपीवरे स्तोकाल्पसुसुकाः सुहृन्मृगं दभं कृशंतनु स्त्रियां मात्रालुरीपुंसि
लवलेशकराणां वः अत्यल्पे द्विष्टं मेल्योयकनीयोनीय इत्यपि प्रभृतं प्रचुरं प्राज्यमदभं व
हुलं वहु पुरुहं पुरुभूमिष्टं स्फारं भूयश्च भूरिच परः शताद्यास्तेषां परा संख्या शताधिका
त गतानीयंतु गाराये संख्या ते गतिगतमथ समां वांसे ॥ विश्वमशेषं कृत्स्नं समस्तं निखिला
खिलानि न शेषं ॥ समं संसकलं पूर्णं मत्तं उभ्या दनूनके धने निरंतरं साद्रं पेल्वं विरलं त
नु समीपेनिकरं सन्न सन्निकृष्टं सनीडवत् संदेशाभ्यासं विक्षसमयो दशवंशवत् उपकं
टां अय्यभितो व्ययं ससक्ते लव्यवहितमपदांतर इत्यपि नेदिष्टं अंतिकतमं स्यादुरं विप्रकृष्टकम्

११५

७६

द्वोयश्चदविष्टं च सुन्दरे दीर्घमायतं वर्तुलं निम्नलं वृत्तं बंधुरं तून्नातानतं उच्चप्रांशुन्नतोद
गोष्ठितासुगे च वामने न्यडनी च ह्रस्वखर्वास्पुवीये वनतानतं अगलं वृजिनं जित्मं ऊर्मि
ममलं चितं नतं अविष्टं कुटिलं मुग्रं वेल्लितं वक्रमित्यपि तस्य जावजित्मप्रगणौ व्यसेत्तप्रगणा
कुले शाश्वतमुधुवो नित्यसदा तनमनाः तनाः स्यात्स्थिरतरस्थेयानेकरूपतया तु यः का
लव्यापी सकुटस्थः स्यादवरो जगमोतरः चरिष्म जंगमचरं त्रसमिगं चराचरम् चलनं कं प
नं कं पो चलं लोकं चलाचलं चंचलं तरलं चैव पारिप्लवपरिप्लवे अतिरिक्तः समधि को दठसंधि
स्तु संलतः कर्कशं कठिनं कूरं कठोरं निष्कुरंदठं राजठरं मूर्तिमन्मूर्त्तं प्रवृष्टं प्रौढमेधितं पुरा

अमर

७१

रांप्रतनंप्रलपरातनचिरंतनाः प्रत्यग्रामिनवोनवोनवीनोनतनोनवः नूनश्चकुसुमा।
रंतुकोमलंमदुलंमदु अन्वगन्वक्षमुनगोनपदंल्लोवमव्ययं प्रत्यक्षंस्यादैदियकमप्रत्यक्ष
मतीदियम् एकतो नोनन्यवृत्तिनेकाग्रैकायनावपि आप्तेकसर्गएचेग्रोः येकायनगतो
पिचा पुंस्थादिपूर्वयोरस्यप्रथमाद्याश्चस्त्रियाम् अंतोजघन्यं चरमं मंत्ययाश्चात्यपृश्चि
मं मोघं निरर्थकं स्पष्टं स्पष्टं प्रव्यतुमुत्तरां साधारणं सामान्यं मेककोत्त्वक एककः मि
तार्थकाभ्यन्यतर एकस्त्वेत्येतदावपि उच्चावचं नैकभेदमुब्रंउ मविलंबितं अरंतुरंतुमर्मस्युग
बाधांनुनिर्जलं प्रसव्यं प्रातिकुलेस्यादपसव्यमपल्लुच वामेशरीरेमव्यंस्यादपसव्यंतुदक्षिण

एम

११

अमर

७८

संकटनातिसंवाधः कलिलंगहनं समे सकारां संकुलाकीर्णमुडितं परिवापितं ग्रथितं गुंफि
तं लुब्धं विसृता विसृताभतं अंतर्गतं विसृतं स्यात्प्रतिहितं समे बलितं प्रेरितं धृतं च
लितं कपिता धुते नुतं नुन्नास्तनिष्ठाता विधत्ति प्रेरिताः समाः परिहितं नुतिरतं मुषितं मुषि
तार्थकं प्रवृष्टं प्रसृतं न्यस्तं निरये गुणिता हते ८८ निदिग्धोपचितं गृहगुप्ते गुंठितं रुचितं दुतावदी
र्तोऽङ्गोद्यते काचित् शिक्थिते ८९ घ्राणा घ्राते दिग्धलिप्ते समुदकोद्धूते समे वेष्टितं स्यादलपितं सं
वोतं रुद्धं मावृतं ९० रगं भुज्जेथ निशितं ह्युत शतानिते जिते स्यादिनाशोऽमुखं पंच होरा होतौ नु
लज्जिते (स्यादिनाशोऽमुखं पंच होरा होतौ नुलज्जिते) ९१ रते नु रतव्या रतौ संयोजित उपाहितः प्रा

रम

७९

अपर

७८

प्यगम्यसमासाद्यस्यन्त्रीणां सुतं स्त्रुतं ६२ संगूढः स्यात्संकलितोऽवगीतः ख्यातगर्हणो विविधः स्याद्बहुवि
धो नाना रूपः पृथक् विधः ६३ अवरीणो धि कृतश्चाप्यवध्यास्तोऽवचरितः श्रुतायास कृतं फल गूढं स्वनि
तं ध्वनितं समे ६४ वक्षे संदानीतं मृतमुद्दितं संदितं सितं निष्पद्यं कथितं पाके सौम्यपठविषां श्रुतं ६५ नि
रीणो मुनिवन्द्यारौ निर्वीतस्तु गतऽनिले पक्ष्मपरिणते गूढं नृने मीढं तु मन्त्रिते ६६ पुष्टे तु पुषितं सोढे सांतमु
दांतमुद्रते सांतमुद्रमिते शान्तः शमिते शान्तिर्दितः ६७ ज्ञप्तस्तु ज्ञापिते छन्नश्छादितं पूजितं चितः चूर्णस्तु
पूरिते क्लिष्टः क्लिष्टोऽवशिते सितः ६८ पुष्टस्तु पुष्टोऽपि तादृशे तत्त्वष्टौ तन्मृते वेधितं चिदितौ विधे
विन्नविन्नौ विचारिते ६९ निष्पद्ये विगता रो रौ विलीने विदुतदुतौ सिद्धे निर्वृत्त निष्पन्नौ हरिते भिन्नभेदितौ ७०

रम

७८

अतस्मृतमुतं चेति त्रितयंततु संनते स्यादर्हतेन प्रस्यत नमसितमपचायिता चिंता पचिंत १०१ चरिवसितेव
स्थितमुपासितं चोपचरितं च संतापितसंतप्रौढूपितधूपायितो च इनश्च १०२ हृष्टेमत्तस्तृप्तः प्रलूनः
प्रमुदितः प्रीतः शिन्नं छातं लूनं कृतं दातं दितं रिक्तं वृक्षां १०३ स्रस्तं ध्वस्तं भ्रष्टं स्कन्धं पन्नं च्युतं गलितं ल
भ्यं प्रापं विन्नं भावितं मासादितं च भूतं च १०४ अन्वेष्टितं गवेष्टितं मन्विष्टं मार्गितं मृगितं अर्द्धसां ईक्षितं तिमि
तं स्तिमितं समुन्नमुत्तं च १०५ ज्ञातं ज्ञातं रक्षितं मवितं गोपायितं च गुप्तं च अवगणितं मवमता वज्ञातेव मा
नितं च परिभूते १०६ त्यक्तं लूनं विधुतं समुज्झितं धूतं मुत्सृष्टं उक्तं भाषितं मुदितं जल्पितं माख्यातं मभिहितं
लपितं १०७ बुद्धं बुधितं मविदितं प्रतिपन्नमवसिता वगते ऊरीकृतं पुरीकृतं मंगीकृतं माश्रुतं प्रतिज्ञातं १०८

अमर

७८

संगीर्णविदितसंश्रुतसमाहितोपश्रुतोपगतं ईलितशस्तपणायितपनायितप्रणुतपरिगतपनितानि ११०
अपिगीर्णवर्णिताभिद्युतेडितानिस्तुतार्थानि भक्षितचर्वितलीढप्रत्यवमितमिलितरवादितस्मात् ॥ ११०
अभ्यवहृतान्नजग्धग्रस्तग्लस्ताशितशुक्ले क्षेपिष्टक्षोदिष्टप्रेष्टवरिष्टस्थविष्टवंहिष्टः १११ क्षिप्रक्षुद्रा
भीषितपृथुपीवरवरुलप्रकर्षार्थाः साधिष्टक्षिष्टस्फेष्टगरिष्टहृषिष्टचंडिष्टः ११२ वाहव्यायतवह
गुहवामनचंदकातिशये ॥ इतिविशेष्यनिघ्नवर्गः ॥ प्रकृतिप्रकृतिप्रत्ययार्थाद्यैः संकीर्णलि
गमुन्नयेत् कर्मक्षिपातत्सातल्येगम्येस्करपरस्परः १ साकल्यासंगवचनेपारायणपरायणे यदृच्छा
स्वीरताहेतुशेन्यात्वास्याविलक्षणम् २ शमथस्तुशमः शान्तिर्हानिस्तु दमथोदमः अवदानंकर्मवृत्तकाम्य

रम

७९

दानं प्रकाराणाम् ३ वशक्रियासंवननं मूलकर्म तु कर्मणं विधूयनं विधुवनं तत्पर्यं प्राणानावनं
४ पर्याप्तिः स्वात्परित्राणं हस्तधारणमित्यपि सेवनं सीवनं स्मृतिर्विदरः स्फुटनं मिदः ५ आक्रोश
नमभीषणः संवेदो वेदनानां सम्पूर्णनमभिव्याप्तिर्याज्यमिच्छार्थनादनो ६ वर्धनं छेदनं ७ त्वद्वे
आनंदनसभाजने आपच्छन्नमथाम्नायः संप्रदायः ह्यये ह्यिया ९ ग्रहग्राहो वशः कांतो रत्नसूत्रा
गोरगाः कृतो व्यधो वेधो पचा पाके हवो हनौ वरो वृतो ८ ओषः प्लोषेन यो नाये ज्वानि जौ रौ श्र
मो श्रमो स्फुटिर्वृद्धो प्रयात्पातो स्पृष्टिः पृक्तो स्रवः स्रवे ९ रुधा समुद्धो स्फुरणो स्फुरणप्रमि
तौ प्रमा प्रसृतिः प्रसवे श्मोते प्राद्याः क्रमयः क्रमे १० उत्कर्षोऽतिशये संधिः श्लेषे विषयश्रा

अमर

८०

आश्रये क्षिपायां क्षेपणां श्रीणि गिरौ गुह्यमुद्यमे ११ उन्नाय उन्नये श्रायः श्रयरो जयने जयः ।
निगादे निगदो मादो मद उद्येग उद्युमे १२ विमर्दनं परिमलेः अपपत्तिरनुग्रहः निग्रहस्तद्विरुद्धः स्या
दभियोगस्त्वभिग्रहः १३ मुखिवंधुस्तु संग्राहो हिंवेडमरविप्लवौ बंधनं प्रसितिस्तारः स्पर्शः स्पृष्टोपत
प्रि १४ निकारो विप्रकारः स्यादकारस्त्विगङ्गितं परिणामो विकारो द्वे समे विकृतिविक्रिये १५
अपहारः स्वपचयः समाहारः समुच्चयः प्रत्याहार उपादानं विहारस्तुपरिक्रमः १६ अभिहारो
ऽभिग्रहो निहारोऽभ्यवकर्षणम् अनुहारोऽनुकारः स्यादर्थस्यापगमे व्ययः १७ प्रवाहस्तु प्रवृत्तिः
स्यात्प्रवहो गमनं वहिः वियामो वियमो यामो यमः संयाम संयमौ १८ हिंसा कर्माभिचारः स्याज्जा

राम

८०

गर्वाजिगरादयोः विघ्नोत्तरायः प्रत्यहः स्यादुपघ्नोत्तिकाश्रये १९ निर्वेशउपभोगस्यात्यरिसर्पः
परिक्रिया विधुरंतुप्रविश्लेषोऽभिप्रायश्छंदश्चाश्रयः २० संचेपरांसमसनंपर्यवस्थाविरोधनं प
रिसर्पापरोसारः स्यादास्यात्वा सनास्थितिः २१ विस्तारोविग्रहोव्यासः सचशब्दस्तुविस्तरः संवाहनं
मर्दनंस्याद्विनाशः स्याददर्शनं २२ संस्तवः स्यात्परिचयः प्रशस्तुविसर्परां नीवाकस्तुप्रयामः स्या
त्संनिधिः संनिकर्षणं २३ ह्रवोऽभिलाषोलवनेनिष्पावः पवनेपवः प्रस्तावः स्यादवसरस्वसरः स
त्रवेष्टनं २४ पुजनः स्यादुपसरः प्रश्रयप्रणयोसमो धीशक्तिर्निष्क्रमोऽस्तीतुसंक्रमोदुर्गसंचरः २५
प्रत्युक्लमः प्रयोगार्थः प्रक्रमः स्यादुपक्रमः स्यादभ्यादानमुद्धतश्चरंभः संश्रमस्तथा २६ प्रतिबंधः प्रति

अमर०

८९

मे

वृंभोः वनायस्तु निपातनं उपलंभः स्वनुभवः समालंभो विलेपनं २७ विप्रलंभो विप्रयोगो विलंभस्त
तिमर्जनं विश्रावस्तु प्रतिख्यातिरवेक्षा प्रतिजागरः २८ निपाठनिषेधोपाठेनेमस्तेमोसमुदने आदीन
वासवौल्लेखौल्लेखसंगसंगमो २९ संवीक्षणविचयनं मार्गगंगामगः परिरंभः परिरंभः संश्लेष
उपगृहणम् ३० निर्वर्षणं तु निध्यानं दर्शनालोकनेक्षणं प्रत्याख्यानं निरसनं प्रत्यादर्शना निराकृतिः ३१
उपशयो विशयश्च पर्यायशयनार्थको अर्जनं चक्रतीयाचहृणीयाचघृणार्थकाः ३२ स्याद्वात्यासोवि
पर्यासो व्यत्ययश्च विपर्यये पर्ययोऽति क्रमस्मिन्नतिपात उपाचयः ३३ प्रेषणं यत्समाहृतत्र
स्यात्प्रतिशासनं संसंज्ञावः क्रतुषु यास्तुतिभूमिर्हि जन्मनां ३४ निधायतस्य ते यत्र काये कायं स उद्बुधः ॥

रथ

८९

संवन्धुस्तुसंवधनः संवोयेन निरुन्यते ३५ आविधो विध्यते येन तत्र विध्य कस्य मे निघः उत्कारश्चुनिकारश्च
द्वौ धान्योत्तेपणार्थकौ ३६ निगारो हारविहारा बोद्धास्तु गरणादिषु ३७ आरत्य विरति विरतय उपर
मेऽथास्त्रियां तु निघेवः निघ्निघेवनं निघ्नीवनमित्यभिन्नानि ३८ जवने जतिः सातिस्त्वसाने स्यादथ जरे
जर्तिः उदजस्तु पशुप्रेरणाम करणिदित्यादयः शापे ३९ गोत्रांतेभ्यस्तस्य चंदमित्योपगवकादिकं आश्रपिकं शा
कुलिकमेवमाद्यमचेतसां ४० माणवानां तु माणव्यं सहायानां सहायता हल्याहलानां ब्राह्मण्यवाड्ये मुद्दिजन
नां ४१ द्वेषक्रान्तां पृथानां पार्श्वे पृथमनुक्रमात् स्वत्वानां स्वलिनी स्वल्याप्यथ मानुष्यकं नृणां ४२ ग्रामता
जनताधूम्या पाश्यागल्या पृथक् पृथक् अपि सारुसकारीषवार्मणाऽथर्वणादिकं ४३ इति संकीर्णविर्गः ॥६॥

अमर०

८२

नानार्थः केपिकांतादिवर्गे द्येवात्र कीर्तिताः भूरिप्रयोगायेयेषु पर्यायेष्वपि ते षुते १ आकाशेऽत्रिदिवेनाको
लोकस्तु भुवने जने पद्येयशमिचश्लोकः शरेश्वकेचसायकाः २ जंबुकौक्रोद्युवतौ पृथुकौचिपिशर्भकौ
आलोकौ दर्शनद्योतौ भेरीपटहमानकौ ३ उत्संगचिन्हयोरंकः कलंकौऽकापवादयोः तक्षको नागच
र्धकौ रक्तः स्फटिकसूर्ययोः ४ मारुते वेधसि वधे पुंसि कः कंशिरो वुनोः स्यात्पुक्ता कस्तुच्छधान्ये संहोपेभ
क्तसि वथके ५ उलूके करिणाः पुच्छमूलोपांते च पेचकः कमंडलौ च करकः सुगते च विनायकः ६ किष्कु
हस्ते वितस्तौ च शकः कीटे च वृश्चिकः प्रतिकूले प्रतीकं त्रिद्वेकदेशे तु पुंस्त्वयं ७ स्याद्भूतिकं तु भनिंवेकचरो भू

रम

८२

सूतोपि च ज्योत्स्निकायां च घोषे च कोशातस्य थकटफले ८ सिने च खदिरे सोमवल्लः स्यादथ मिल्हके
तिलकले च पिराया कोवालो कं राप्रठेपे च ९ महेन्द्रगुग्गुल्लक व्यालयाहिषु कोशिकः रुक्तापसेका
स्वातंकः स्वल्पे घिसुल्लकस्त्रिषु १० जैवातकः शशांके पिरगुरे प्यश्वस्य वनेकः व्याघ्रे पिपुंडरी कोना
यावान्याप्रपि रोपकः ११ शालावकाः कपिकोष्ठश्वानः स्वर्गे पिमेरिकं पीडार्थेऽपि व्यलकं स्यादलीकं
नृप्रियेऽनृते १२ शीलान्वयावनके हेशल्लेशकलवल्लले साष्टशते सुवर्गानां हेम्पुरो भूषणोपले १३
रोनापे च निस्कोऽस्त्रीकल्कोऽस्त्रीशमलेन सोः दंभे प्यथ पिनाकोऽस्त्रीभलशंकरधन्वोः १४ धेनुकतु
करे रावाचमेघजाले च कालिका कारिकायातनावत्योः कर्णिका कर्णभूषणो १५ करिहस्तागुलोपय

अमर

८३

बीजकोशविषूतरे वंदारकौतूपिमुख्यादेवेमुख्यान्वकेवलाः १८ स्यादंभिः कोकुटिकोयश्वादरेरिते।
लराः लालाटिकः प्रभोर्भालिदशीकाय्यासप्रश्चयः १७ भूभ्रवितंवलयचक्रेषुकटकोत्त्रिंशो सच्यग्रे।
सूदशकौचरोमठर्षचक्रेटः १ पाकौपक्तिशिश्रमधरत्नेनेतरिनायकः पर्यकः स्यात्परिभ्रमेष्टाद्याधुपिच
लुब्धकः २ आर्क्षयामपिलुब्धकइत्यपिपाठः पेटकस्त्रिषुवृंदेपिगुरौदेशेचदेशिकः खेटकौग्रामफलकौ
धोवरेपिचजालिकः ३ पुष्परेणोचकंजलकः शुल्कोः स्त्रीस्त्रीधनेपिच स्यात्कल्लोलेपुल्लिकावार्द्धभा
वृंदयोः ४ करिण्याचापिगणिकाहारकौवाल्मीकेः ५ धेप्यनेदुमूकः स्यात्तटकौदपश्मदारणो ५ ॥
इतिपंचदशपदाः ॥ इति कान्तवर्गः ॥ मयस्वस्तिदृक्ज्वालाखलिवाणोशिलीमुखो ७ ७

रम

८३

शंखोनिधौ ललाटास्थिकं वौनस्त्रीद्विपेखं १८ घृणिज्वालेऽपि शिखे ॥ स्तंभः ॥ शैलश्चौनगावगो आशुगो
वायुविशिखौ शराक्षविहगाः खगाः १९ पतंगो पक्षिसूर्यो च पूगः कुमुदं द्योः पशवोऽपि मृगावेगः प्रवाहज
वयोऽपि २० पशुगः कोमुमेरेणोऽस्नानीयादौ रजस्यपि गजेपि नागमातंगावपांगस्तिलकेऽपि च २१ सर्गः स्व
भावनिर्माहनिश्चयाध्यायसुषु योगः सन्नहनोपायध्यानसंगतियुक्तिषु २२ भोगः सुखेऽस्त्रादिनृतावहेश्च
फलाकाययोः चातके हरिणोऽपुंसिसारंगः शबलेऽपि च २३ कपोचक्षवमः शापेऽपि भिषगः पशुभवे यानाद्यंगे युगः
पुंसियुग्मेऽपि कृतादिषु २४ स्वर्गेऽपि पशुवाग्जदिः नेत्रघृणिभूजले लक्ष्मणस्यास्त्रियां पुंसिगोर्लिंगविह
शेखयोः २५ शृंगं प्राधान्यसन्तोऽश्वरांगं मूढं गुह्ययोः भगं श्रीकाममाहात्म्यवीर्यरत्नाकं कीर्तिषु २६ इति

अमर

८४

जांताः परिधः परिधातेः स्त्रियोघोवदेभसारये मूल्ये पूजाविधावघोहोऽखव्यसनेखधं २७ त्रिखिद्येऽत्ये
लघुः ॥ इति जांताः कावाः शिवमदेददृगुजः विपर्ययेविस्तरेचप्रपंचपाक्केशुचिः २८ मास्यमात्येचात्पुपधे
पुंसिमेधेसितेविषु अभिस्वंगेस्महायांचगभस्तौचरुचिः स्त्रियां २९ इति चानाः प्रसन्नेभल्लुकेष्यच्छोगुच्छस्त
वकहारयोः परिधानांचलेकच्छोजलप्रांतेचिलिङ्गकः ९ इति हेषकरथांताः ॥ केतितात्सावहिभुजोदंतविप्रो
दुजादिजाः अजाविस्महरच्छागागोष्ठाध्वनिवहाव्रजाः १० धर्मरजोजिनयमौकुंजोदंतपिनस्त्रियाम् व
लजेहेत्रपूद्दीरेवलजावल्लुदर्शना ३१ समेच्छांशोरगोप्याजिः प्रजास्यात्वंततो जने अजौशंखशशंकोचत्पके
नित्येनिजंविषु ३२ इति जांताः पुंस्यालनिप्रवीणेचहेत्रजोराचलिंगकः संज्ञास्याच्चेतनामहस्ताद्यैश्वर्यसु

एम

८४

चना ३३ इति ज्ञाताः काकेभगंडौकरदौगजगंडकौकटौ शिपिविष्टसुखलतोदुश्चर्ममिगमहेश्वरे ३४ ।
देवशिल्पिन्वपितुष्टादिष्टदैवपिनदयोः रसेकदुःकदुःकार्येविषुमत्सरतीस्तायोः रिष्टसेमाशुभाभावे
स्वरिष्टेतुषुभाशुभे ३५ भिगंश्रीकाममाहात्म्यवीर्यरत्नार्ककीर्तिषु ३६ इति गताः परितःपरिघातेऽस्ते
मायानिश्चलयंत्रेषुकैतवान्तरात्रिषु अयोयनेशेलशंगेसीरांगेकूटमस्त्रियां ३७ सस्मैलायां बुद्धिः स्त्रीमा
त्कालेत्मेसंशयेपिसा अत्युत्कर्षाश्रयः कोट्योमूलेलग्नकचेजटा ३८ सुष्टिः फलेसमृद्धौ च दृष्टिर्ज्ञाने
दिगादर्शने इष्टिर्योगेच्छयोः स्रष्टानिष्ठितं बहुनित्रिषु ३९ कष्टेतुक्कृच्छ्रगहनेदस्तामं रागदेषु च पटुर्दो
वाच्यलिङ्गोच इति रांताः ॥ नीलकंठः शिवोपि च ३९ पुष्टिकौष्ठे तर्जठं कुसूलोतर्गुहं तथा निष्ठा निष्पत्ति

अमर

८५

नाशंताः काष्ठोत्कर्षस्थितोदिशि ४० त्रिषु ज्येष्ठतिशस्तेपिकनिष्ठोऽतियुवात्मयोः इतिगंताः दंडोस्त्रील
गुडेपिस्माद्रुडंगोलेहपाकयोः ४१ सर्पमांसात्पश्याडौगोभूवाचस्तिडाइलाः ह्वेजवंशशलाकापिनाडी
कालेपिषट्क्षणे ४२ कंडोस्त्रीदंडावागावर्गवसरतारिषु स्वाशंडमश्चाभरतोऽमत्रेमूलवशिग्धने ४३
इतिदंताः भृशप्रतिज्ञयोर्वाढं प्रगाढं भृशकृच्छयोः शक्तस्थूलौ त्रिषु हठौ व्यूहौ विन्यलसंहतौ ४४ इतिदं
ताः भूतोऽर्भकेस्त्रैरागर्भेवारोवलिमुतेशरे कणोतिसूक्ष्मेधान्यांशौ संघातेप्रमथेगणः ४५ पाणोद्युता
दिघृत्सृष्टेभृतौमूल्येधनेपिच मौर्व्याद्व्याश्रितेसत्वशौर्यसंध्यादिकेगुणः ४६ निर्व्यापारस्थितौकालविशे
षोत्सवयोः हराः वणोद्विजादौशुक्लादौसुतोवर्णतुवाः हरे ४७ अरुणोभास्करेपिस्माद्वर्णभेदेपिचत्रि

राम

८५

त्रिषु स्थाणुः शर्वोऽप्यथ द्रोणः काकेष्वाजौ रवेरणाः ४८ ग्रामणीर्नापिते पुंसि श्रेष्ठे ग्रामाधिपे त्रिषु ऊर्णा
मेवादिलोम्नि स्यादावर्त्ते चांतराभुवोः ४९ हरिणी स्यान्मृगो हेमप्रतिमा हरिता च या त्रिषु पांडो च हरिणः स्थ
रास्तमेपिवेश्मनः ५० नृस्मे स्मरुहपिपासे ह्यजुगुप्सा करुणो घृणे वणिक्पथे च विपरिणः सुराप्रत्यकचवा
हणी ५१ करेणुशिभ्यां स्त्रीनेभेद्विरांतु च लंघने शररांगं गृहं रत्नित्रोः श्रीपरां कमलेपि च ५२ विष्णोभि
मरलो हेमुतीक्ष्णं लीवेखरो त्रिषु प्रमारां हेतुमर्यादा शस्त्रे यत्ता प्रमानिषु ५३ करं साधकतमं हे
त्रगात्रे द्वियेष्वापि प्राणपुत्पादे स सरगाम संवाधचमूगतौ ५४ घंटापथेऽथ वांतो न्ने समुद्रिरणमुन्न
ये अतस्त्रिषु विष्णोरां स्यात्पशुशरगे भगंतयोः ५५ प्रवरं क्रमनिम्नोर्वा प्रवेना तु चतुष्पथे संकीर्णो नि

अमर

८६

चिताशुद्धाविरिणंशून्यमूषरं ५६ सेतौचवरणोवेणीनदीभेदेकचोच्चये शितांताः देवसूर्योविच
स्वतौसरस्वतौनदार्तावो पक्षितास्योगरुसंतोशकुंतोभासपक्षिणो ५७ अणुत्यानोधूमकेतुजीमूतो
मेघपर्वतो रुस्तौक्षुपाणिनक्षत्रेमरुतौपवनामरो ५८ यन्ताहस्तिपकेसूतेवर्त्तघातरिपोखुरि यानपा
त्रेशिशोपोतःप्रेत प्राण्यतरेमूते ५९ ग्रहभेदेध्वजेकेतुः पार्थिवेत्नयेसुतः स्थपतिः कारुभेदेपिभृभृ
मिधरेनृपे ६० मूर्धाभिषिक्तोभूयेपिऋतुः स्त्रीकुसुमेपिच विष्मावप्यजितायतौसुतस्त्वष्टरिसारथौ
६१ व्यक्तः प्राज्ञेपिदृष्टानाबुभौशासुनिदर्शने सत्तास्यात्सारथौदाः स्थेत्त्रियायोचशद्रजे ६२ वृत्तांतः
स्यात्प्रकरणे प्रकारेकात्स्न्यवार्त्तयोः आनर्तः समरेनृत्यस्थाननीवदिशोषयोः ६३ कृतांतोयमसिद्धो

८६

तदेवाकुशलकर्मसु श्लेष्मादिरसरक्तादिमहाभूतानितद्रुणाः ६४ इन्द्रियाण्यश्मविकृतिः शब्दयोनि
श्रुधातवः रुक्षोतरेपिशुक्षोतो नृपस्यासर्वगोचरे ६५ काससामर्थ्ययोः शक्तिर्मूर्तिः काठिरायकापयोः
विस्तारवल्ग्योर्व्रततिर्वसतोरत्रिवेशमनोः ६६ ह्यार्चयोरपचितिः सातिदीनावसानयोः अर्तिः पौडाध
नुक्कोट्योर्जीतिः सामान्यजन्मनोः ६७ प्रचारस्पंदयोरीतिरीतिर्दिवप्रवासयोः उदयेऽधिगमेषापिस्त्रे
तात्वग्नित्रयेयुगे ६८ वीणाभेदेऽपिमहतीभूतिर्भस्मनिसंसदि नदीनगयोर्नागानां भोगवत्थयसंग
रे ६९ संगेसभायांसमितिः सयकासावपिहितो रवेरर्चिश्रुशस्त्रं च वन्हिज्वालाचहेतयः ७० जगतोजगति
श्छंदोविशेषेपिहितो वपि पंक्तिश्छंदोपिदशमं स्यात्प्रभावेपिचायतिः ७१ पतिर्गतौचमूलेतुपक्षतिः पक्ष

अमर

७७

भेदयोः प्रकृतियोनिलिंगेचकेशिकायाश्चरुचयः ७२ सिकताः स्युर्बालुकापिवेदेष्वसिचश्रुतिः वनिता
जनितात्यर्थानुरागायांचयोधेति ७३ गुप्तिः क्षितिबुदासेपिधृतिधीरगाधैर्ययोः बहतीक्षुद्रवानोकीछंदे
भेदेमहत्त्यपि ७४ वासितास्त्रीकरिणयोश्चवात्तवित्तोजनश्रुतो वार्त्तफलानुपयोगेचविष्वप्सुचघृतामृते
७५ कलधोतंरूपहेम्नोर्निमित्तंहेतुहेतुलक्षणोः श्रुतंशास्त्रावधृतयोः युगपर्योपयोः कृतं ७६ अत्याहितं
महाभूतिः कर्मजीवानपेक्षिच पुक्तेस्मादावतेभूतं प्राण्यतीतेसमेविषु ७७ वृत्तं पद्येचरित्रेविष्यतीतेदृढ
निस्तले महद्राज्यं चावगीतंजन्यस्याङ्गहितेविषु ७८ श्वेतंरूपेपिरुज्जतंहेम्निरूपेसितेविषु विष्यते
जगदिंगेपिरक्तंनील्यादिरागिच ७९ अवरातः सितेपोतेशुसेवह्यार्जुनोसितो पुक्तेतिसंस्कृतेमर्षिण्य

रम

७७

भिनीतोऽयमंस्कृतं ८० कृत्रिमेलक्षणेतेऽप्यनंतोनवधावपि ख्याते हृद्ये प्रतीतोपि जातस्तु कुलजे बुधे
८१ विविको पूतविजनो मूर्छितो मूर्छितो मूढसो छूयो होचाम्लपरुषो शुक्लो शितो धवलमेचको ८२ स
त्येसाधो विद्यमाने प्रशस्तेऽभ्यर्हिते च सत् पुरस्कृतः प्रजितोऽरात्यभियुक्ते ग्रतः कृते ८३ निवाता वाश्र
यावातो शस्त्राभेद्यं च वर्मयत् जातो न्नक्षत्रस्यास्य रुच्छिता उत्थिता स्वमी ८४ वृद्धिमत्प्रोद्यतो तन्ना
श्रादतो सारार्चितो इति तांताः अर्थोभिधेयरेवस्तु प्रयोजननिर्दिष्टेषु ८५ निपानागमयोऽस्तीर्थम
षिजुष्टे जले गुरो समर्थस्त्रिषु शक्तिस्थे संवक्ष्यार्थे हितेऽपि च ८६ दशमोऽस्योक्षो रारागावृक्षो वीथीपदय
पि आस्थानीयत्नयोरास्थाप्रस्थोऽस्तीसानुमानयोः ८७ शास्त्रद्विरायोगर्थः संस्थाधारे स्थितौ मृतौ

अमर

८८

इतिधांताः अभिप्रायवशो छंदवद्वेजीमूतवत्सरो अपवादतुर्निंदाज्ञेदवादेसुतवांधवो ८८ पादारभ्यंघितु
र्धांशाश्चंद्रग्यकास्तमोनुदः निर्वादेजनवादेपिशादोजंवालशष्ययोः ८९ आरावेरदितेत्रातव्यांज्ञेदो
रुलोरुलो स्यात्सुसादोऽनुरगेपिसदः स्याद्वजनेपिच ९० गोष्टाध्यत्तेपिगोविंदोदुर्वेष्यामोदवन्मदः ।
प्राधान्येराज्यलिंगेच वृषांगेककुक्षोऽस्त्रियाम् ९१ स्त्रीसंविज्ञानसंभाषाक्रियाकाराजिनामसुधर्मेरु
सुपनिषत्पादतौवत्सरेशरत् ९२ परंयवसितित्राणास्थानलक्ष्यांघ्रिवस्तुषु गोप्यदेशेचितेमानेप्रति
ष्ठाकृत्यमास्यदं ९३ त्रिष्वष्टमधुमेस्वादमदवातीहणकोमलो मूढाख्यापदुर्निर्भाष्यामैदास्युर्दनुशारदो
९४ प्रत्यग्राप्रतिभोविद्वत्सुप्रगल्भोविशारदो इतिधांताः व्यामोवदृश्चन्यग्राधुत्सेधः कायउन्नतिः ९५ पय

८९

९०

हारश्चमार्गश्चविवधोवीवधौचतौ परिधिर्यज्ञयतरोः शाखायामुपसूर्य्यजे ६६ बंधकंव्यसनंचेतःपीडाधि
क्षानमाधयः स्युःसमर्थननौवाकनियमाश्रसमाधयः ६७ दोषोत्पादेनबंधः स्यात्प्रकृत्यादिविनाश्वरे मुख्या
नुपायिनिशिशोप्रकृतस्यानुवर्तने ६८ विधुर्विद्योचंद्रमसिपरिछेदेऽविलेऽवधिः विधिर्विधानेदेवेपिप्रणि
धिःप्रार्थनेचरे ६९ बुधरुद्रौपंडितेपिस्बंधःसमुदयेपिच देशेनदविशेषेथोसंधुर्नासरितिस्त्रियाम् १००।
विधाविधोप्रकारंचसाधुरप्येचित्रिषु बधूर्जायास्त्रुवास्त्रीचसुधातेजोमतेस्तुहो १०१ संधावृत्तिज्ञामयादिप्र
धासंप्रत्ययस्यहा मधुमयेपुष्परसेहोदेप्यंधंतमस्यपि १०२ सतस्त्रिषुसमुन्नद्धोपंडितंमन्यगर्वितो वस्त्रबंधुर
धितेपेनिर्देशोथावत्नंवितः १०३ अविदूरोप्यवच्छेधःप्रसिद्धोरव्यातश्रवितो श्रितांताः सूर्य्यवन्हीचित्रभानू

अथ

८८

मानूरश्मिदिवाकरो १०४ भूतात्मानोधानदेहो मूर्खनीचोपथकजनौ ग्रावाणोशैलपाषाणोपत्रिणो
शरपक्षिणो १०५ तस्यैलौशिग्वरिणोशिखिनोवह्निवर्हिणो प्रतियत्नावभोलिषोपग्रहावथसादि
नो १०६ दोसारथिरुषारोथोवाजिनोश्वेषुपक्षिणः कुलेष्वभिजनोजन्मभूषामप्ययहायनाः १०७ वर्षा
चित्रौहिभेराश्वचंद्राग्न्यर्काविरोचनाः क्षेत्रेपिरजिनोविष्णुकर्माईसुरशिलिपिनोः १०८ आत्मायलोधृति
बुद्धिःस्वभावोव्रतवर्त्मच शक्रोघातुकमत्तेभोवर्षकाद्योघनायनः १०९ घनोमेघेमूर्तिगुणोत्रिषुमूर्ते
निरंतरे अभिमानोऽर्थादिदर्पज्ञानेप्रणयार्हिसयोः ११० ईनःसूर्येप्रभोएजामृगंकेतुत्रियेनपे वाणि
न्योनर्तकीदूयोसंवत्यामपितारिनी १११ हादिन्योवज्रतडितौवंदायामपिकामिनी त्वग्देहयोरपितनुःसना

रम

८८

धोजिकिकापिच ११२ कृतुविस्तारयोरस्त्रीवितानं त्रिषु तुच्छके मंदेयके तनं कृत्ये के तावुपनिमंत्रणे ११३ ।
 वेदस्तत्वे तपो ब्रह्म ब्रह्मा विष्णु प्रजापतिः उत्साहने च र्हिंसायां सूचने चापि गंधनम् ११४ आतंचनं प्रतीचा
 पजवनाप्यायनार्थकं यंजनं लांछनं शमश्रुनिष्ठानावयवेष्वापि ११५ स्यात्कोलीनं लोकवादे पुष्टे पशुहृिप
 क्षिणां स्यादुद्यानं निःशररोचनं भेदे प्रयोजने ११६ अवकाशो स्थितो स्थानं कीडावापि देवनं उत्थानं पो
 रुषे तंत्रे सन्निविद्योऽग्रेपिच ११७ व्युत्थानं प्रतिरोधे च विरोधाचरणोपिच माशो मृतसंस्कारे गतो द्रव्येऽर्थरा
 पने ११८ निर्वर्तनोपकरणानुब्रज्यासु च साधनं निर्यातवे रशुद्धोदानेन्यासार्पणेपिच ११९ व्यसनं विपदि
 भ्रंशे दोषे कामजकोपजे यस्यासितलोमि किंजल्के तं त्वाद्यं शेष्याणीयणि १२० तिथिभेदे सतोपर्ववर्त्मनेत्र

अमरः

८०

उद्देश्वनि अकार्यगुह्यकौपीनेमैथुनेसंगठेरगो १२१ प्रधानं परमात्माधीः प्रज्ञानं बुद्धिचिह्नयोः प्रसन्नं
प्रसन्नं फलयोर्निधनं कुलनाशयोः १२२ कंदनेरोरनाकानेवर्ष्मदेहप्रमारायोः गृहदेहविहप्रभावाधामान्यथ
चतुष्पथे १२३ सन्निवेशे च संस्थानं लक्ष्मचिह्नप्रधानयोः आस्थादनेसंपिधानमपवारणमित्युभे १२४
आशयनं साधने स्यादवाप्तौ तोषणेपि च अधिष्ठानं चक्रपुरप्रभावाध्यासनेष्वपि १२५ रत्नं स्वजातिश्रे
ष्ठेष्विवने सलिलकानने तलिनं विरले स्तोत्रे वाच्यलिंगं तथोचरे १२६ समानाः सत्समैकेसुः पिशुनैरव
लसूचकौ हीनन्यूना रूनगर्हो वेगिशरीरतरस्विनो १२७ अभिपन्नो पराधेऽभिग्रस्तेऽप्यपक्रतावपि इति
नांताः कलापो भ्रष्टरो बहून्गोरे संहतावपि १२८ परिच्छेदे परीवायः पर्युप्तौ सलिलस्थितौ गोधुग्गोष्ठपती

८१

८०

गोपेठरविस्मृवषाकपी १२९ वाष्पमष्पाश्रुकशिपुत्वन्माष्टादनंद्यं तत्पंशय्यादृदारेपुस्तंवेपि
विटपोस्त्रियां १३० प्राप्तरूपस्वरूपाभिरूपाबुधमनोज्ञयोः भेदलिङ्गाश्रमीकर्मवीरान्भेदश्चक
३२पी १३१ कुतपोमृगरोमोत्थपटेचान्होष्टमेशके ॥ १३१ इति पांताः ॥ रवर्गोपुंसिरेष्टस्यात्कुत्सितेवा
चलिङ्गकः श्रुतेफाताः अन्तराभवसत्वेऽप्येगंधर्वादिव्यगायने १३२ कंबुनीवलयेशखेद्विजिवोस
पसचकौ पूर्वोन्मलिङ्गः प्रागाहपुंवरुत्वेपि पूर्वजान् १३३ इति पांताः कुभौघटेभमूर्द्धोशोडिभौतुशि
शुबालिशो संभौस्थूणाजडीभावांशंभूवृत्तविलोचनौ १३४ कुत्सिभूगार्भकागर्भाभिसंभः प्रतायेपिच
स्याद्रैर्यदुंदुभिः पुंसिस्मादत्तेदुंदुभिः स्त्रियां १३५ स्यान्महाराजनेल्लीवंकुसुंभंकरकेपुमान् सत्रियेपिच

अमर

६९

नाभिर्नीसुरभिर्गविचस्त्रियां १३६ सभासंसदिसभेचत्रिष्वध्यक्षेपिवल्लभः इतिभाताः किरणप्रग्रहोर
शमीकपिभेकोप्लवंगमौ १३७ इच्छामनोभवोकाभौशौर्योद्योगोपराक्रमौ धर्मःपुण्ययमन्यायस्वभा
वाचारसोमपाः १३८ उपायपूर्वआरंभउपधाचाप्युपक्रमः वशिष्ठावयःपुरवेदोनिगमोनागरोवशि
क १३९ नैगमौदौवलेरामोनीलचातुसितेत्रिषु शब्दादिपूर्वोद्वेदेष्यामःकृतौचविक्रमः १४० स्तो
मःस्तोत्रेऽध्वरेवंदेजितस्तुकुटिलैःलसे उस्मोपिधर्मश्रेष्ठालंकारेभ्रांतौचविभ्रमः १४१ गुल्माहक
स्तवसेनाश्रुजामिःस्वसकुलस्त्रियोः क्षितित्तांत्योःक्षमायुक्तेक्षमंशक्तेहितेत्रिषु १४ त्रिषुश्यामोह
रित्कुक्षोस्यामास्याच्छारिवानिशा ललामंपुच्छपुंड्राश्वभूषाप्रधान्यकैतुषु १४३ स्तुत्यामध्यात्म

राम

६९

मप्याद्येप्रधानेप्रमथविषु गामोबल्गुप्रतीपोहावधमोन्यूनकुत्सितो १४४ जीर्णचपरिमुक्तंचयातयाममिदं
द्वयं इतिभांताः तुरंगगरुडौताक्षौनिलयापचयौक्षयौ श्वस्यौदेवरश्मालोश्वात्तयोभ्रातृजद्विषौ १४५
पर्यन्यो रसरद्वंद्वौस्यादर्यःश्वामिवेश्ययोः तिष्ठः पुष्पेकलियुगेपर्यायो वसरेक्रमे १४६ प्रत्ययोधीनशयय
ज्ञानविश्वासहेतुषु रंधेशब्देऽद्यानुशयो दीर्घद्वेषानुतापयोः १४७ स्थूलोच्चयस्त्वग्राकल्पेनागानांमध्य
मेगते समयाः सपथा चारकालसिद्धांतसंविदः १४८ व्यसनान्यशुभंदेवंविपरित्यनयास्त्रयः अत्ययोऽति
क्रमेकृष्टे दोषेदंडेपथापदि १४९ युद्धायत्योः संपरायः पूज्यस्तुश्वशुरेपिच पश्चादवस्थाधिवलंसमवा
यश्चसन्नयो १५० संघातेसन्निवेशेचसंस्पायः प्रणयास्त्वमी विसंभयाच्चाप्रेमाणोविरोधेपिसमुष्टयः ५१

अमर

८२

विषयो यस्य यो ज्ञातस्तत्र शब्दादिकेऽपि निर्यासेऽपि कषायोऽसौ सभायां च प्रतिश्रयः ५२ प्रायो भूयः प्रगमे
नेमन्पुर्देन्येकतौ कुधि रहस्योपस्थयोगे ह्यसत्यं शपथतथ्ययोः १५३ वीर्यबले प्रभावे च द्रव्यं भवेत्तु
गाश्रयेऽपि ह्यस्थाने गृहे भेऽग्नौ भाग्यं कर्म शुभाशुभं १५४ कशेरुहे म्लो गंगेयं विशल्या दंतिकापि च वृषा क
पायी श्रीगोयी रभिरव्यनामशोभयोः १५५ आरंभो निष्कृतिः शिक्षा पूजनं संप्रधारणम् उपायः कर्म चेष्टा च
चिकित्सा च नवक्रियाः १५६ छाया सूर्ये प्रिया कांतिः प्रतिविम्बमनातपः कक्ष्या प्रकोष्ठे हर्म्यादेः कां चो मध्ये
भवं धने १५७ कृत्वा क्रिया देवतयोस्तु पुनर्धेधनादिभिः जन्यं स्याज्जनवादेऽपि जघन्योऽन्तेऽधमेऽपि च १५८ गङ्गा हि
नो च वक्तव्यो कल्पो सज्जनिरामयो आत्मवाननपेतोऽर्थादर्थोऽपि तापतु चार्वापि १५९ रूपं प्रशस्तरूपेऽपि च

८३

८२

तान्यो वल्गुवागपि न्याप्येपि मध्यः सौम्यं तु सुंदरे सोमदेवते १६० यांताः निवहा वसुरै वा रौ संस्तौ प्रस्तौ
धरौ गुरुगीष्पतिपित्राद्यौ ह्यपरो युगसंशयो १६१ प्रकारो भेदसादृश्ये आकारा विंगिता कृती किंशारू
मस्य शकेषु मरुधन्वधराधरौ १६२ अद्वयौ दुमशौ लार्काः स्त्रीस्तनादौ पयोधरौ ध्यांता रिदानवा वृत्राव
लिहस्तांशवः कराः १६३ प्रदराभंगनारीरुक्वाणा अस्त्राः कचा अपि अजातशृंगो गौः काले पशुपशुना च
नूवरो १६४ स्वर्गे पितः परिकरः पर्यंक परिवारयोः मुक्ताशुद्धौ चतारः स्याच्छारो वा यौ सतुत्रिषु १६५ कर्तु
रेय प्रतिज्ञाजि संविदापत्यु संगरः वेदभेदे गुप्तादे मंत्रो मित्रो रवावपि १६६ मखेषु मूपखंडे पितृगृहे
पवस्वरः आडंबरसूर्यरवे गजेंद्राणां च गज्जिते १६७ अभिहारो भियोगे च दौर्घ्ये सन्नहने पितृ स्याज्जंगमे प

अमर

८३

तेवारः खड्गकोशेपरिच्छेदे १६८ विष्टोविटपोदर्भमुष्टिः पोटघमासनं द्वारिहास्थेप्रतीहारः प्रतीहार्य
प्यनंतरे १६९ विपुलेनकुलेविष्मोवभुनीपिंगले त्रिषु सारोवलेस्थिरांशोचन्याप्येत्नीवंवरेत्रिषु १७० दु
रोदरोद्युतेकारेपरोद्युतेदुरोदरं महारोपेदुर्गवथेकांतारंपुन्रपुंसकं १७१ मत्सरोऽन्यशुभंदेवतदत्त
पलायोस्त्रिषु देवाहत्तेवरः श्रेष्ठेत्रिषुत्नीवंमनाकृषिये १७२ वंशांकुरेकसौरोस्त्रीतरुभेदेघटेचना नाचमजघ
नेरुत्तसूत्रेप्रतिसरोस्त्रियां १७३ यमानिलेन्द्रार्कविष्णुसिंहंशुवाजिषु शुकाहिकपिभेकेपुहरिर्नाकपिलेत्रिषु
१७४ शर्कराकर्परांशोपियात्रास्याद्यापनेगतो इराभूवाकसुराऽप्यस्यात्तंद्रीनिंद्राप्रमीलयोः १७५ धात्रीस्या
दुपमातापिहितिरप्यामलस्यापि सुद्राप्यंगानटीवेश्यासरघाकंदकारिका १६ त्रिषुकूरेऽधमे

राम

८३

त्येपि ह्युदमात्रापरिच्छदे अल्पेचपरिमाणोसामात्रंकार्त्तयेऽवधारणो १७७ आलेख्याश्चर्ययोश्चित्रं
कलत्रंश्रीभाष्ययोः योग्यभाजनयोः पात्रं पत्रं वाहनपक्षयोः १७८ निदेशग्रंथयोः शास्त्रं शास्त्रमायु
धलोहयोः स्याज्जटांशुकयोर्नेत्रंक्षेत्रं पत्नीशरीरयोः स्याज्जटांशुकयोर्नेत्रंक्षेत्रं पत्नीशरीरयोः १७९ मुखा
ग्रेकोडहलयोः पात्रं गोत्रं तु नाम्नि च सूत्रमाच्छादने यज्ञे सदारानेवनेऽपि च १८० अजितं विषये काये
पंचरं व्योम्नि वाससि चक्रं राष्ट्रे चरंतु मोक्षेऽपि तीरमप्युच १८१ स्वर्गोऽपि भूरि चंद्रौ द्वौ द्वारमात्रेऽपि गोपुरं ३
हादं भोगकरे द्वे रहोऽतिकमुपकरे १८२ पुरोधिकमुपर्यग्रायगारे नगरे पुरं मंदिरं चाथराष्टोऽस्त्री विषये स्या
दुपद्वे १८३ द्वोऽस्त्रियां भयेऽथैव ज्ञोऽस्त्री हारके पथौ तंत्रं प्रधाने सिधांते सूत्रवामे परिच्छदे १८४।

अमर

८४

श्रीशोरश्चामरेटुडेप्योऽपिरेशधनासने पुष्करंकरिरुस्ताग्रे वाधभांडमुखेजले योभ्रिखरु
फलेपन्नेतोथोषधिविशेषयोः १८५ अंतरमवकाशावधिपरिधानांतर्दितादर्थ्ये दिद्राल्मीयविनाव
हिरवसरमध्येतरात्मनिच १८६ मुक्तेपिपिठरंराजकशेरुगपिनागरं शर्वरंत्वंधतमसेधानुकेभेद्यलिं
गकं १८७ गोरोरुलोसितेपीतेव्रणाकार्यप्यरुखरः जठरः कठिनेपिस्पादधस्तादपिचाधरः १८८ अना
कुलेपिचेरायोअग्रोव्यासक्तश्चाकुले उपर्युरोच्यग्रेष्टेक्षप्युत्तरः स्यादनुत्तरः १८९ रंविपर्ययेग्रेष्टे
तनात्तोत्तमाः पराः स्वादुषियोतुमधुरौकूरोकठिननिर्द्वयो १९० उदारोदातमहतोरितरस्त्वन्यनीचयोः म
रुस्वच्छदयोः स्वेरुशुभ्रमुदीपशुक्लयोः १९१ इतिरांताः चूडाकिरीटंकेशाश्चसंघतामौलयस्त्रयः दुमप्रभेद

राम

८५

मातंगकाण्डप्रवृत्तिर्वातवः १८२ कृतांतानीनेहसोः कालश्चतुर्थेपि पुगे कलिः स्यात्तुंगेपि कमलः प्रावारे
पिचकं वलः १८३ करोपहारयोः पुंसि वलिः शरणं गजेति याम् स्थोत्यसामर्थ्यमन्येषु वलं वा काकसो
रितोः १८४ वातलः पुंसि वात्यायामपि वातासहेत्रिषुः भेदलिंगः शते व्यालः पुंसि श्वापदसर्पयोः १८५ मलो
स्त्रीपापविद्धि हान्यस्त्रीशलं रणापुधं शंकावपि द्वयोः कीलः पालिः स्मशंकपंक्तिषु १८६ कलाशिल्पे काल
भेदेष्वलीसख्यावलोऽपि मध्यं बुविकृतौ वेलः कालमर्थादयोरपि १८७ बहुलाः कृतिकागावो बहुलो
नौ शितोत्रिषु लीलाविलासात्रययोरपलाशर्करापि १८८ शोणितं भसिकीलालं मूलमायेशिफात्रयोः ।
जालं समूहश्चानाहगवाहारकावपि १८९ शीलं स्वभावे सद्गते सत्ये हेतुकृते फलं अविर्नेत्रजोः ली

अमर
६५

वंसमूहेपटलंनना २०० अधःस्वरूपयोरस्त्रीतलंस्वाच्यामिषेपलं और्वानकेपितालंवलंवस्त्रेःधमेत्रिषु
२०१ कुशलंशंकुभिः कीर्णोश्वभेनातुनुषानले निर्णीतेकेवलमितित्रिलिङ्गत्वेककृत्स्नयोः २०२ पर्या
प्रक्षेपप्रणयेषुकुशलंशिक्षितेभ्यः प्रवालमंकुरेप्पस्त्रीत्रिषुस्थूलंजडंपिच २०३ करालोदंतुरेतु
गेचारोदसेचपेशलः मूर्खःअकेपिवालःस्फाल्लोलुश्वलसतृष्मयाः २०४ दवदावौवनारायवन्ही
जन्महरोभवौ मंत्रीसहायःसचिवौपातिशारिवनराधवाः २०५ अवलःशैलमेघाजीआज्ञाकानाधरा
हवाः भावःसत्तास्वभावाभिप्रायचेष्टात्मजन्मसु २०६ स्यादुत्पादेफलेपुष्पप्रसवोगर्भमोचने अ
विश्वासेऽपहवेपिनिक्तावपिनिक्वः २०७ उत्सेकामर्षयोरिच्छाप्रसरेमहोत्सवः अनुभावः

रम

६५

प्रभावेचसतांचमतिनिश्चये २०८ स्याज्जन्महंतुः प्रभवः स्थानं चाद्यां पलधये श्रृङ्गारां विशतनयंश
स्त्रुपारशवांमतः २०९ ध्रुवोभयेदेक्षीवंतुनिश्चितेशाश्वतेत्रिषु स्वाज्ञातावात्मनिस्त्रिधात्मोयेस्त्रो
स्त्रियाधने २१० स्त्रीकटीवस्त्रबंधेपिनीवीपरिपरोपिच शिवागौरीफेरवयोर्द्वंद्वकल्लयुग्मयोः
२११ इव्यासुव्यवसाधुसत्वमस्त्रीजंतुषु क्लीचनपुंसकंषडेवाच्यलिंगमविक्रमे २१२ इतिवाताः ॥
होविशौवेश्यमनुजो होचराभिमतैस्वशो होराशीपंचमेकाद्यौहोवंशोकलमस्त्रो २१३ रतुः
प्रकाशो वीजाशोनिर्वेशोभूतिभोगयोः कृतांतेपुंसिकीनाशस्तुद्रकर्षकयोस्त्रिषु २१४ पदेलह्ये
निमित्तेऽपदेशः स्यत्कुशमप्युच दशावस्थानेकविधाप्याशातृस्याचायता २१५ वशास्त्रीकारिणी

अमर

६६

चस्यात् ६ गजानेनातरि त्रिषु स्यात्कर्कशः साहसिकः कठोरमस्तरावपि २१६ प्रकाशोतिप्रसिद्धेपि
शिशवन्नेचवालिराः कोशोस्त्रोक्तुत्तलेखद्रुपिधानेयौघदिव्ययोः २१७ शतिशताः सरमत्स्याव
निमिषौपुस्वात्मानमनौ काममत्स्यात्खगौध्वांस्तौकस्तौतुत्तुरावीरधौ २१८ अमीषुप्रग्रहेरश्मौ
प्रेषः प्रेषणमर्दने पक्षः सहायेषुष्मोक् शिरोवेष्टकिरीटयोः २१९ शुक्लेमूषिकेश्रेष्ठेसुकृतेष्ट
यवः घृतेः क्षेशारिफलकेष्वाकर्षोथाक्षमिंदिये २२० नाद्यतांगेकर्षचक्रव्यवहारेकलिदुमे कर्षवर्
त्तकरीषाग्निः कर्षः कुल्पाभिधायिनी २२१ पुंभावेतत्क्रियायांचपौरुषंविषमप्युच उपादानेष्वा
मिषंस्वादपराधेपिकिल्विषं २२२ स्यादृष्टौलोकधात्वंशेवत्सरेवर्षमस्त्रियां प्रेक्षानत्येदरांप्रज्ञाभिज्ञासं

राम

६६

वार्थनाभक्तिः २२३ त्विह शोभापि त्रिषु परे न्यस्तं कात्स्न्यं निवृत्तं योः प्रत्यक्षेऽकृतेऽप्यक्षो हस्तस्त्वप्रे माप
चिह्नं लो २४ इति धांताः रविश्वेतच्छदौ हंसौ सूर्यवन्हीविभावसू वत्सोत्तरीकवर्षोद्यौ सारंगाश्च द्वौ
कसः २५ मृंगारादौ विधेवीर्ये गुरोरागेऽवेरसः पुंस्पृक्षं सावतंसौ द्वौ कर्णपूरे च शोखरे २२६ देवभेदेन ले
रश्मौ वसूरत्ने घने वसु विष्णौ च वेधाः स्त्रीत्वाशीर्हताशं साहिंदं योः २२७ लालसे प्रार्थनौ त्सुकोहिं
सा चौर्यादिकर्म च प्रसरश्चापि भूद्यावौ रोदस्यो रोदसी च ते २२८ ज्वालाभासोर्न पुंस्पृक्षिर्ज्योतिर्भद्योतदृष्टि
षु पापापराधयोरगः स्वगवात्यादिनोर्वयः २२९ जेजः पुरीषयोर्वर्चो महस्तत्सवतेजसोः रजोगुरोच
स्त्रीपुष्पे राहोर्ध्वोत्तगुरोत्तमः २३० छंदः पद्मेऽभिलाषे च तपः कुच्छादिकर्म च सहेवत्सहा मार्गो नभः खंश्चा

वरुणो नभाः २३१ श्लोकः सप्ताश्रयश्चोक्ताः पयः क्षीरं पयोर्बुधः श्रौजो दीप्तौ वले सोत इन्द्रिये निम्नगा
 रये २३२ श्लोकः सप्ताश्रयश्चोक्ताः पयः क्षीरं पयोर्बुधः श्रौजो दीप्तौ वले सोत इन्द्रिये निम्नगा रये ॥
 २३२ तेजः प्रभावे दीप्तौ च वले शुक्रेऽप्यतस्त्रिषु विद्वान् विदंश्च वीभत्सो हिंसोऽप्यतिशये त्वमी २३३ बध्मपश
 स्य योज्या यानूकनीयांस्तु पुत्रा ल्ययोः करीयांस्तु वरयोः साधूयान् साधुवाढयोः २३४ इति सांताः ॥
 दलेपि बर्हनिर्वंधो परागान्ता दियो ग्रहाः क्षीर्या पीडे च्छाय रथे निर्यहो नागदंतके २३५ तुला सूत्रेश्वादि
 रश्मोऽप्रग्राहः प्रग्रहोऽपि च पत्नी परिजनोऽनमूलशायाः परिग्राहाः २३६ दारेषु च ग्रहाः श्रोण्यां मण्या
 राहो च रस्त्रियोः गूहो रदेऽप्यहिर्वेत्रेऽप्यग्नौ च कोस्तमो पहाः २३७ परिच्छदेन पाहं रथे परिवर्होऽ ॥ इति

हंताः ॥ अथाः परे ॥ आङ्गीषदर्थेऽभिव्याप्नोसीमार्थे धातुयोगजे २३८ आप्रगृह्यः स्मृतौ वाकोप्यास्तुस्या
कोपपीडयोः २३९ चान्वाचयसमाहारेतरेतरसमुच्चये स्वस्पाशोः हेमपुराणदौ प्रकर्षे लघने व्यति २४०
स्वित्प्रेचावितर्के चतुस्याङ्गे देऽवधारणो सकृत्सहैकवारे चाप्यारदूरसमीपयोः २४१ प्रतीच्यान्वरमेव श्रुत्वा
दुताप्यर्थविकल्पयोः पुनः सहार्थयोः शश्वत्साक्षात्पत्यक्षतुल्ययोः २४२ खेरानुकंपासंतोषविस्मयामंत्रणे
वत हंतहर्षे नुकंपायां वाक्यांभविषादयोः २४३ प्रतिप्रतिनिधौ वीप्सालक्षणादौ प्रयोगतः इति हेतुप्रकर
रणाप्रकाशादिसमाप्ति २४४ प्राच्यां पुरस्तात्पथमे पुरार्थेऽग्रत इत्यपि यावत्तावत्प्रसाकल्पे वधो मानेऽवधा
रणो २४५ मंगलानंतरांभप्रश्नकार्त्स्न्ये चो अथ वयानिरर्थका विधोर्नीनाऽनेकोभयार्थयोः २४६ ॥

अमर

६
६८

नुपच्छायां विकल्पे च पश्चात्सादृश्ययोरनु प्रश्नावधारणानुज्ञानुनयामंत्रणोननु २४७ गर्हासमृच्चयप्रश्नं
कासंभावनास्यपि उपमायां विकल्पे वासामित्वेर्देजुगुप्सिते २४८ अमासहसमीपे च केवा रिमिाश्चर्द्ध
नि इवेत्यप्रययोरेवं नूनंतर्केत्यनिश्चये २४९ तस्मीमर्थे सुखे योगं किंपच्छायां जुगुप्सने नाम प्राक
श्यसंभाव्यको धोपगमकुत्सने २५० अलंभूषणपर्याप्तिशक्तिवारणावाचकं हुं वितर्के पारिष्वसमयातिर
ओः २५१ पुनरप्रथमे भेदे निनिश्चयनिषेधयोः स्यात्संबंधे चिरातीते नि कटागामिके पुरा २५२ उर्यरी
चोररीचविस्तारंगौ कृतौ चयं स्वर्गधारे चलोके स्वर्वात्तासंभाव्ययोः किल २५३ निषेधवाक्यालंकार
त्रिज्ञासानुनये स्वल्लु समीपो भयतः शीघ्रसाकल्याभिमुखे भितः २५४ नामप्रकाश्ययोः प्रादुर्मियो न्यो

राम

६८

न्यंरहस्पयि तिरोंतधेतिर्यगर्थेहानिषादशुगतिषु २५५ अहहेत्यद्भुतेखेदेहिंरुताववधारणे ॥
२॥ इतिनानार्थवर्गः चिरायचिररात्रायचिरस्याद्याश्चिरार्थकाः मुहुः पुनः पुनः शश्वदभीक्ष्णमस
कृत्समाः १ साकृष्टदित्यजसान्नायदाश्रंसपदिदुते बलवत्सुष्टुकिमुतस्वत्यतीवचनिभरे २ एषग
विनांतरेणार्तेहिंरुः नानाचवर्जने यत्रद्यतस्ततोहेतावसाकल्पेतुचिञ्चन ३ कदाचिज्जातुसार्धंतु
साकंसत्रासमंसह आनुकूल्यार्थकंप्राध्वयथकेतुव्यामुधा ४ आहोउताहोकिमुतविकल्पेकिंकिमृत
च ॥ तुहिचस्महवेपादपूरणोपूजनेस्वति ५ दिक्कान्हीत्यथदोषाचनक्तंचरजनाविति तिर्यगर्थेसाचि
तिरोप्यथसंवोधनार्थकाः ६ स्पुः पादपाडेगहेहोभोः समयानिकषाहिरुक् अतर्कितेतुसहसास्यात्पुः

अमर

८८

पुरतोऽग्रतः ७ स्नाहादेव हविर्दाने श्रोत्रद्वयोषट्पदव्यवस्था किंचिदीषन्मनामल्येप्रेत्यामुवभवांतरे
८ ववायथातथैवैवसाय्येहोहीचविस्मये मौनेतुत्तमीत्तूस्पीनांसघः सपदितत्तगो ९ दिव्यासमुप
जोषचेत्यानंदेयांतरंतरा अनरेणचमध्येसुः प्रसह्यतुहृदार्थकं १० युक्तेहसांप्रतंस्थानेभी ह्मांश
श्वदनादरे अभावेन ह्यनोनापिमास्ममात्तुचकारां ११ पक्षांतरेचेद्यदिचतत्त्वहांजसा ह्ययम् ।
पाकारये प्रादुराविंस्यादोमेवंपरमंमते १२ समंततस्तुपरितः सर्वतोविद्युगित्यपि अकामानुम
तो काममसूयोपगमेस्तुच १३ ननुचस्याहिरोधोक्तौ कश्चित्कामप्रवेदने निःषमं दुःखमंगर्ह्यथास्तु
यथायथं १४ मयामिथ्याचवितथे यथार्थं तु यथायथं स्पुरेवंतु पुनर्वैचेत्यवधारवाचकाः १५ प्राग

राम

८८

तोतार्थकं नूनमवश्यं निश्चयं ह्यं संबद्धैः चरेत्तर्गागामेवं स्वयमात्मना १६ अल्पेनीधैर्महत्तुचैः
शयोभस्मदुतेशनैः सनानित्येव हि वो ह्येस्मातीतेस्तमदर्शने १७ अस्मिन्नेव रूपांतां कुं प्रशनेः न
नयेत्त्वयि कुंतर्केस्मादुषातरेवसानेन मोनतौ १८ पुनरर्थेगनिदायां दुष्टसुष्टुप्रशंसने सायंसायेप्र
गेशतः प्रभातेनिकर्षातिके १९ परस्परार्थेषामोदेपूर्वपूर्वतरेयति अथात्राह्यपूर्वकीत्यादौ पूर्वोत्त
रापरात् २० तथा धरा न्याय्यतरेतरापूर्वदुष्टादयः उभयद्युश्चोभयेद्युः परेत्तन्निपरेद्यवि २१ द्यौग
तेऽनागतेन्निश्चः परश्वस्तु परेहनि तदातरांजीपुगपदेकदासर्वदासदा २२ सत्तर्हि संप्रतीदानीम
धुनासंप्रतंतथा दिग्देशकालेपूर्वाहोरात्रादक्षत्यगादयः २३ इत्यव्ययवर्गः ॥ १० ॥ ११ ॥

अमर

८९
१००

सलिंगशशास्त्रैः सन्नादिकृतहितसमासजैः अनुक्तैः संग्रहेलिंगसंकीर्णवदिहोन्नयेत् १ लिंगशेषवि
धिव्यापौविशेषैर्यद्युदाधितः स्त्रियामीदृष्टिरामैकाचूसयोनिप्रारिणामच २ नामविद्युन्निशावल्ली
वोलादिभूतदीप्तियां अदंतैर्दिगुरेकार्योनिमपात्रयुगादिभिः ३ तल्वंदेयेनिकल्पत्रैवैरमैयुनिका
दिवुन् स्त्रीभावादावनेक्तिरायुल् रा चूरायु चूरायुजिअड निशाः ४ उलादिषुनिरुरीशु उलावुडं तंचलं
स्थिरं तंकीडायां प्रहरां चेन्मौष्टापाल्लवाणादिक ५ घञोयः सात्रियास्यांचे हांडपाताहिफाल्गु
नो श्येनं पाताचमृगपातैलं पातास्वधेतिदिक् ६ स्त्रीस्यात्काचिन्मृगात्पादिर्विवहाऽपचयेयदि लंकाशे
फालिकाटीकाघातकीपंजिकाटकी ७ सिधुकासारिकाहिक्रापाचिकोल्कापिपीलिका त्रुंडकीकरि

रघु

८९००

काभंगि सुरंगा सूचिमाटयः ८ पिच्छावितंटाकाकिरणशूरिः शालीदुर्गीदरत्न सातिः कंथातयाऽसं
दीनाभीराजसभापिच ९ भल्लरीचर्चरीपारीहोरालुटाचसिधला लाक्षाभिक्ताचंगेड्यागृध्रसी
चमसोमसो १० इतिस्त्रीलिंगसंग्रहः पुंस्त्वसभेदानुचराः सर्पघायाः सुरासुराः स्वर्गयागादिप्रेषाधिदुका
लासिशारवः ११ करगंडोष्टदोर्दंतकंठकेशनखस्तनाः अन्हाहंताः ह्वेडभेदरात्रांताः प्रागसंख्यकाः
१२ श्रीवेष्टाद्याश्चनिर्यासाश्चसन्नताश्चवाधिताः कशेरुजतुवस्तुनिहितानुरविरामकाः १३ कषणाश्च
मरोभांतायद्यदंताश्चमीश्च पथनयमदोषांता गोत्राख्याश्चरणाक्याः १४ नाक्यकर्तरीभावेचघत्रज
ब्रुडराघायुचः ल्युःकर्तरीमनिचभावेकोद्योः किः प्रादितोऽप्यतः १५ इंदेश्वचडवावश्वचडवानसमा

अमर

१०९

हते कांतः सूर्येनुपर्यायपूर्वोयः पूर्वकोपित^{१६} वटकश्चानुवाकश्चरल्लकश्चकुंडंगकः पुंस्त्वोन्पूखः समुद्र
श्चविटपट्टघटाः खटाः १७ कोट्टारघट्टहट्टाश्चपिंडगोंडपिचंडवत् गडुः करंडोलगुडोवरंडश्चकिणोघु
राः १८ दितिसीमंतहरितोरोमंथोक्षीथबुडुदाः कासमर्थोर्वुदः कुंदः फेनसूपौसयूपकौ १९ आत
पः क्षत्रियेनाभिः कुरापक्षरकेदराः पूरक्षरप्रचुकाश्चगोलहिंगुलपुङ्गवाः २० वेतालभल्लन
मल्लाश्चपुरोडाशोपिपट्टिशः कुल्पासोरभसश्चैवकटाहः पतङ्गः २१ शतिपुल्लिंगशेषः द्विहीने
न्यस्यराशायपर्याश्वभ्रहिमोदकं शीतोष्णमांसरुधिरमुखाक्षिप्रविगांवलं २२ फलहेम
गुल्बलोहसुखदुःखशुभाशुभम् जलपुष्पागिलवराव्यंजनान्यनुलेपनं २३ कोट्याः शतादि

राम

१०९

संख्यामावातलक्षानिमुतंचतत् छत्रमसिरुसंनंतंयदनांतमकर्तारि २४ त्रातंसलोपधंशिष्टंरात्रंप्राक्
संख्यायान्वितं पात्राद्यदंतैरेकाद्योद्विगुलक्षानुसारतः २५ द्वैकत्वाव्ययीभावोपथः संख्याव्य
यात्परः षष्ठाश्रयावहूनांचेद्विष्टायंसंहतौसभा २६ शालार्थापिपतराजामनुष्यार्थादराज
कात् दासीसभंनृपसभंरक्षसभमिमादिशः २७ उपज्ञोपक्रमांतश्चतदादित्वप्रकाशने कोप
ज्ञकोपक्रमादिकंथोशीनरनामसु २८ भावेनराकश्चिद्भ्योभ्येसमूहेभावकर्मणोः अदंतप्रत्ययः
पुण्यमुदिनाभात्वहः परः २९ क्रियाव्ययानांभेदकान्येकत्वेप्युक्त्यतोदत्ते चोचंपिच्छं गृहस्थरां
तिरीटं कर्मयोजनं ३० राजसूयं चाजपेयंगद्यद्येकृतौकवेः प्राणिक्पभाष्यसिंदूरचीरचीवरपिंज

र ३१ लोकायतहरितालंविदलस्थालवाल्लिकं ॥ ॥ इति नपुंसकसंग्रहः पुंनपुंसकयोः शो
 षोर्धर्चपिण्णककंदकाः ३२ मोदकस्तंडकष्टकः शादकः कर्पटोऽर्बुदः पातकोद्योगचस्कतमालामल
 कानदुः ३३ कुंभमुंडशीधुवस्तंस्वेडितंसेमकुट्टिमं संगमंशतमानामंशं वलाव्ययतांडवम् ३४ ॥
 कवियंकंदकपोसंपारावारंयुगंधरं यूपं प्रग्रीवपात्रीवेयूपं चमशचिकसौ ३५ अर्धवीरौघतादी
 नांपुंस्त्वाद्यंवेदिकंधुवं तन्नोक्तमिहलोकेपितच्छेदस्त्यस्तुशेषवत् ३६ इति पुंनपुंसकसंग्रहवर्गः ॥
 स्त्रीपुंसयोरपत्यांताः द्विचतुःषट्दशोरगाः जातिभेदाः पुमात्वाश्च स्त्रीयोगेः सहमल्लकः ३७ ऊर्मिव
 गदकः स्वातिर्वर्णको ~~भ्रातृ~~ भ्रातृलिर्मनुः मूषासपाटीककंधूर्यष्टिः शाटीकटीकुटी ३८ इति स्त्रीपु

सशेषसंग्रहवर्गः स्त्रीनपुंसकयोर्भावक्रिययोः स्रज्कचिच्चुबुज् ओचिंत्यमोचितीमैत्रीमैत्र्यं
ज्प्रागुदाहृतः ३९ वृक्षंतप्राक्पदः सेनाच्छायाशालासुरानिशा स्याद्धानुसेश्वनिशंगोशाल
मितरेचदिक् - ४० आवन्ततोत्तरपदोद्दिगुश्चापुंसिनश्चलुप् त्रिखटुंचत्रिखटुचित्रितदंचत्रितस्प
ति ४१ त्रिषुपात्रीपुरीवाटीपेटीकुवलयदंडौ इतित्रिलिङ्गशेषसंग्रहवर्गः परलिङ्गस्वप्रधान्ये
दंदेतत्पुरुषेपितत् ४२ अयंतिः प्राद्यलंप्राप्तापन्नपूर्वाः परोपगाः तद्धितार्थोद्दिगुः संख्यास
र्वनामतदंतकाः ४३ बहुव्रीहिरदिङ्नाम्नामुन्नेयंतदुदाहृतं गुणद्वयक्रियायोगोपाधिभिः पर
गामिनः ४४ कृतः कर्त्तर्यसंज्ञायां कृत्याः कर्त्तरि कर्मणि अनाद्यन्तास्तेनरक्ताद्यर्थेनानार्थभेदकाः ४५

॥ २५ मर कोश ॥

॥ २५ मर कोश ॥

अमर

रम

१०३

१०३ षट्संज्ञकास्त्रिषु समा युक्ता दस्मिन्निः। व्ययं परं विरोधे शेषं तु ज्ञेयं शिष्टं प्रयोगतः ४६ इति १०३
१०३ लिंगादिसंग्रहवर्गः इत्यमरसिंहकृतौ नाम लिंगानुशासने सामान्यकांडस्तृतीयः सां- १०३
१०३ गणवत्समर्थितः ४७ इत्यमरकोशे तृतीयकाण्डः समाप्तः शुभं भूयात् आश्विनकृत् १०३ सं० १८१२ १०३

१५
२६ (४)

१०३